

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész evre . . . 6 frt — kr.
félvre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. e.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutczá 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közöve 7 kr..
többször közöve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Uj Evangéliom. (Dixi.) — Tudomány a theológiába! (Dr. Szlávik Mátyás.) — Irodalom. — Belföld. — Külföld.
— Vegyesek.

Uj Evangéliom.

Ki imádó szeretettel csüng lelkének idvezítőjén, a Krisztus Jézuson; kinek az evangéliom, Istennek hatalma minden hívőnek idvességére; ki evangéliomi egyházunk hitvallásait csakis tisztelettel veszi ajkaira: fájdalommal telik el, ha a hitelenség gúnyolódik e szent dolgok felett, vagy a kishitűség kicsinyli a kereszténység e drága szellemi kincseit; azonban meg kell undorodnia, ha látja, hogy ép azok, kik kiválólag „igazhívőknek“ tartják és hirdetik magokat, az evangéliomtól idegen törekvéseiknek takarójául használják az Urnak és evangéliomának szent nevét.

Ez az érzelem vehetett erőt a dunáninnyi ág. hitv. ev. kerület többsége fellépésének hírére mindazonon, kik az igazhitűségnek pátensét sem Lipcséből, sem Erlangenből, sem Rostockból nem vették ugyan, de kik hivataluknál s benső hivatásuknál fogva életfeladatuknak s szívbeli érdeküknek ismerik, Isten országának ez egy, — adott alapon való építését.

De nézzük magat a tényt.

Az 1882. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 5. pontja s annak hazai ev. egyházunkban jelentkező hatása birta a dunáninnyi kerület többségét a lapokból ismert, megmagyarázható, de modorában alig igazolható fellépésre. — Mint általánosan tudva van, a fentidézett jegyzőkönyvi pont a panszlavizmus terjedésének megakadályoztatását czélözva, mindazokat, kik magukat magyar-ellenes tüntetéssel compromittáltak, egyházi hivatal viseléséből kizárja s alkalmazásban levő tisztviselőket ily hazafiatlan üzelmek miatt, consistorium elé állítani rendeli.

Hazai evang. egyházunknak ezen, a szükség sugallta önvédelmi ténye ellen lehet ugyan formai szempontból pl. hogy kánonokat hozni nem áll az egyetemes gyűlésnek jogában, hogy a sujtott vétséget szabatosabban kellett volna meghatározni, s több eféle kifogást tenni, de hogy e határozatot, mely három kerület helyeslésével egy ellen hozatott, evangéliom- s egyházellenesnek lehessen mondani s e fel-

fogás alapján az „Augustánára“ hivatkozva hangoztatni: „mandatum habemus non obediendi“ legalább is merész vállalkozás.

Mit mond az Augustana Art. XXVIII. Abus. VII. De potestate Ecclesiastica 23. pontjában? Ezt: Verum quum aliquid contra evangelium docent aut statuunt (sc. episcopi), tunc habent ecclesiae mandatum Dei, quod obedientiam prohibet etc. — Hogy az egyetemes gyűlést a dunáninnyi kerület többségének pártja*) a püspökökkel azonosítja, az ellen semmi kifogásom annál is inkább, mert ezzel elismerik, hogy az egyetemes gyűlés ellentétben „posito, sed non concessa“ — állításukkal, mégis hatóság-számba megyen.

De másként áll a dolog azzal a: „quum aliquid contra evangelium docent vel statuunt.“ — Ugyan kérem mit tanított vagy rendelt az egyetemes gyűlés a neheztelt pontban? E pont a panszlavizmus ellen van irányozva; tehát a panszlavizmus evangéliom? — Lehet, hogy e pártnak az; de egész evangéliomi egyházunk s maga az Augustana is, mely csak az esetben engedi meg az ellentállást, ha valamely püspök Krisztus evangélioma ellen s nem a turóc-szent-mártoni párt evangélioma ellen tanít vagy rendel valamit, tiltakoznak az ily szentségtöréssel határos ferdítés ellen.

Hogy a felső hatalmasságoknak minden lélek engedelmes legyen, ez az Ur igéjének parancsolata. — Hát „igazhívő“ uraim, mondják meg már most: ki vét az evangéliom s az egyház ellen? Az-e, ki az egyház rendjét nemzetiségi aspirációinak feláldozni akarja s a felsőségnek rendelkezését semmisenek tekintve, felmondja az engedelmisséget? Vagy azon hatóság,

*) Hogy az egyesekkel nem törődve, szervezett pártról és párttal beszélhetünk, azt igazolja a „Narodnie Noviny“ 99. száma, mely szerint augusztus 20-án este 7 óra után a „mieink“ külön értekezletre jöttek össze s Baltik Frigyes esperes, Dohnányi Lajos esp. felügyelő elnöklété alatt és Janoska György jegyzősége mellett meghozta többek között azt a határozatot is, hogy az egyetemes gyűlés 1882. évi 5. pontjában foglalt határozatát érvénytelennek nyilvánítja s végrehajtását saját körében meg nem engedi.

mely az egyház békéjét, létezését kockáztató tüzelmek meggrátlására, megengedem szigorú, de a mint a tények mutatják, még most sem elég foganatos eszközökhöz nyul?

A dunáninneni kerület többsége válságos helyzetbe hozta az egyetemes gyűlést; mert ez vagy enged az alulról jövő nyomásnak s ez esetben maga vallja be, hogy nem hatóság, nem bir sem akarattal, sem hatalommal határozatainak végrehajtására; de mi még borzasztóbb, mivel egyházi életünk felforgatására tárt tért nyit, az engedetlenség érvényre emelésével, az anarchia uralmát inaugurálta: vagy nem enged s akkor, majdnem az egyházi alkotmány felüggesztésével kénytelen lesz a non obedienciát hangoztató dunáninneni kerület többségével a törvény szigorát éreztetni. — Mindkét esetben egyházi életünk vallja kárát.

De nagyon különös következetesség is az, melyet a többség a kerületi gyűlésen tanúsított. — Lapjainak tudósítása szerint Décsy Lajos urból kiűtött a chauvinizmus, midőn a többség tagjait panszlávoknak nevezte, mi ellen ők a legerélyesebben tiltakoztak. — Ha nem panszlávok, ugyan mért bántja az az egyetemes gyűlési határozat? Conscia mens recti fama mendacia ridet. — Vagy igaz! erre azt felelik, hogy a panszlavizmus ürügye alatt minden igaz tótot üldöznek az egyházi hatóságok, s ezért tiltakoznak a panszlavizmus leküzdésére hozott határozat ellen. — No hát ez egyszerűen nem igaz. Igen jól tudják azt az egyházi hatóságok, hogy a tótságban két párt van: az egyik, mely szereti nyelvét s azt míveli is, de nem politizál s ezt senki sem bántja, ezt, mert békességet tart a magyarral, a magyar is testvérének ismeri; a másik a turóc-zsentszmártoni párt, mely magát a tót nép képviselőjének tartja, holott csak magát képviseli; politikailag kíván szerepelni, de innét már kiszorult; gyűlöl mindent a mi magyar, s a habemus mandatum non obediendi jelszó alatt küzd: ez ellen, ha aknamunkájának nem akarja a magyar, hazájának épségét, ha bomlasztó befolyásának az ág. hitv. ev. egyház nem akarja létét feláldozni, küzd és küzdenie kell élete fentartásának érdekében, — még az esetben is, ha még oly kitarítóan takaróznak is az evangyéliommal, a symbolikus könyvekkel, az egyházi autonómiával.

Legyünk őszinték. — Két áramlat küzd itt egymással, úgy látszik végzetszerű harcot. — A dunáninneni kerület többsége s a kishonti egyházmegye kisebbsége egyrésztől, három kerület s a dunáninneni kerület kisebbsége másrésztől. — Ha a magyarellenes kisebbség nem nyújt őszintén békejobbot, még ha oly ügyesen ügyvédkedik is, sorsát el nem kerülheti. — Ha ő nem pactál, a magyar nem pactálhat. — A tények logikája most még becsületes békességet javasol, holnap talán már az élet-halálharc csak legyőzetést vagy diadalt ismer. — E válságot idézte elő a „non obediemus“-nak új evangyéliomra támaszkodó jelszava.

Diri.

Tudományt a theológiába!

„Theolog ist, wer nicht blos glaubt was er glaubt, sondern auch mit Klarheit und Bestimmtheit weiss, warum er das glaubt, was er glaubt.“
Rosenkranz.

Hogy vallás és tudomány, kereszténység és egyházi tan, hittan és evangyéliomi igazság, istenor-szága és egyház, egyház s valamely empirikus történeti felekezet, pláne hierarchiai egyháziasság nem azonosítható, az ma már theol. sarkigazságnak veendő. A dogma nem vallás, hanem csak valamely vallásos igazságnak korszerű tudományos kifejezése, ép azért minden dogmatizmus az evangyéliomi vallásos igazság megköttöttségével azonos. Valamely hittani rendszer, ha mindjárt a theol. speculációnak legmagasabb fokán áll is, még nem hitigazság, hanem igenis annak rendszeres tudományos theol. kifejezése, mely a tudományos szellemi művelődés vívmányai-val halad párhuzamosan. A theologia a kereszténység tudománya. A ker. theol. tudomány, vagy ker. vallás-tudomány alkotó része tehát úgy annak vallási, mint tudományos jellege. Vallási jellege a kereszténységre, mint bibliai vallásos világnézetre való vonatkozásában, vagy Schleiermacher és Hagenbach-al szólva: „positiv“ jellegében van, — míg a theológiának tudományos jellege abban foglaltatik, hogy a többi tudományzakokhoz hasonló elvek szerint törekszik a kereszténység mélyeséges gazdagságának mennél teljesebb és tökéletesebb megértésére s a gyakorlati egyházi életben való meggyökereztetésére és gyümölcsöztetésére. E vallási és tudományos jelleg, mint egyenlő fontosságú 2 kellék teszi a theológiát méltóvá arra, hogy az ösztudomány organismusában önálló helyet foglal el. Orthodox pápista állásponton theológiáról, mint tudományról szó sem lehet. A római theologia elve az egyház, illetve a pápa családokozhatatlanságában van. De sérti a theologia tudományos jellegét a szűkkeblű felekezeti prot. orthodoxia is, a melynek elve viszont az irás (a mi még nem evangyéliomi kereszténység, hanem csak annak forrása) családokozhatatlanságában, tehát egy papiros pápában s a hitvallásos könyvek betűbiróságában van. Mindkét világnézet, a szigorú tudományosságot mellőző, egyezik abban, hogy traditionális jellegű theológiát tanít, kész ismereteket terjeszt, s az evangyéliomi ker. igazságnak önálló, személyes meggyőződéséről s vizsgálódásáról helytelenül értelmezett egyházi érdekekről hallani sem akar. Klasszikus példa e traditionális theológiára a szorosabb értelemben vett pápista hittudomány egészben véve, nálunk pedig az óprot. (luth. és kálv.) megmerevült orthodoxia, s ma a Zöckler-féle Handbuch és Commentár. Gyümölcse minden egyesült törekvésnek, szabadabb tudományos mozgalomnak s józanabb vallásos érdekeknek gyanúsítása és elítélése, mely türelmetlenségnek száz meg száz példájával szolgálhat az újabb egyházhistoria. „Gyümölcseikről ismeritek őket“ — mondja az irás! Míg a jezsuitizmussal azonosított római katolicizmus a hierarchiai egyház absztrakt

tekintélye helyére a pápaságnak konkrét személyes tekintélyét helyezte s ez alapon a római theologia a ker. igazságnak bizonyítékát kizárólag az isteni szellemnek egy emberben való csudás inkarnációjában látja, addig a protestantismus talaján a modern philosophia befolyása alatt regenerált theologia az igazságnak bizonyítékát a könyvek könyvének normatív forrása és tekintélye mellett magának a tudománynak egyetemes szelleméből vezeti le s rendszerét a tudományos objektivitás normája szerint építi föl. Ép azért nagy fontosságú az a körülmény, hogy a prot. theologia a többi tudományágakkal való viszonyában az egyháziasság szűk korlátain át az egyetemes szellemi élet körébe vonatott, hogy a theol. problémák bölcsészetiileg is megvilágítottak, a minek eredménye az lón, hogy theologia és philosophia együttesen fírad a főbb szellemi problémák közös megoldásán. A theologia tudományos jellege kívánja meg azt, hogy egyetemes ker. egyházi szempontok vezéreljék, a többi tudományágakkal összefüggő viszonyba hozzassák, s annak az ösztudományok organismusában való önálló állása biztosítsák. Mert meggyőződésünk szerint a theologia tudományos jellegének depraválása a vallási érdekek megsértését is vonja maga után. A philosophia kezdetől fogva kísérője a ker. theológiának, — annak az újabb theol. átalakulásokra való döntő befolyása is kétségtelen, a mennyiben a bölcsészet volt az, mely a hamis külső tekintélyek lerontásával ama tekintélyekre alapította a theológiát, a melyeken általában a tudományosság alapul, — a miből viszont következik, hogy a philosophia sem alá, sem fölé hanem igenis mellé rendelendő a theológiának.

S mégis, mily sajátzerű viszonyban van ma a theologia, illetőleg mily sajátzerű viszony van ma nemis annyira theologia és philosophia, mint inkább theologia és egyház*) között! kétségtelen dolog, hogy a theologia korábbi tudományos tekintélyén rést ütöttek, mely hanyatlásnak oka sok tekintetben magában a theológiában keresendő. Ha ma a theologia — jegyzi meg helyesen R a b i g e r önkénytelen veti magát alá a hagyományos egyháziasságnak, vagy ha legfőbb feladatát a gyakorlati egyházi élet érdekeinek banausikus szolgálatában látja, vagy pláne túlnyomóan historiai részletvizsgálásban vész el, úgy igazán nem lehet csudálkozni azon, hogy némely oldalról tudományos jogosultságát tagadva azt a tudományok köréből kiszorították, a kultura ellenségének bélyegezték, s a tudományos szellemi élet világtól lehetőleg távol tartani igyekeztek. Ez alapon a theologia mintegy az értelem áldozata volna, mely a fogékony lelket kellő szellemi táplálékkal ellátni vagy abban lelkesedést kelteni egyáltalában nem képes. S ama nagy jelentőségű fogva, a melylyel nálunk protestánsoknál a theologia az egyházra nézve bir, előbbinek hanyatlása döntő behatással van az egyházi

gyakorlati életre is. A theologia hanyatlása, kicsinylése és elvetésével szorosan függ össze az a szomorú körülmény, hogy a prot. tudat meggyengült, a prot. hitterős meggyőződés meglazult, s az evangéliomi-reformatori szellem a maga ősz eredeti életerejéből sokat vesztett, — e körülménynek tulajdonítandó, hogy az egyház, annak irodalma és fontosabb érdekei iránti érdeklődés — nálunk is — oly annyira alászállott, úgy hogy az egyház vagy dogmatikai stabilis egyháziasságnak vagy történeti ősi maradványnak, tehát a modern kultura ellenségének tünik fel sokak előtt, míg ezen szélsőségek között még a műveltek körében is a legnagyobb mérvű indifferetismus, sőt az egyház iránti nyílt ellenségeskedés vert gyökeret. E mellett újabb egyházi és irodalmi viszonyaink eléggé tanuskodnak, s csak az, ki látni nem akar, beszélhet vagy írhat az ellenkezőről.

A theologia tudományos hitelének emelkedése maga után vonja, az egyház hitelének emelkedését is. Biztosítsuk a theológiának tudományos önállóságát és szellemi tekintélyét a többi tudományok organismusában, gondoskodjunk ama tényezőkről, amelyek annak további tudományos fejlesztését és a többi tudományágak viszonyaival való párhuzamos haladását eszközlik, legyünk azon, hogy a theologia ne egy holt formai schematismus, hanem élő organismus, fejlődésre készítő és képes eszményi életelv legyen, akkor a prot. szellem és prot. vallásos tudat hanyatlásáról sem teend alkalmunk panaszkodni, a mennyiben a theologia mint tudomány őszinte igaz szeretete az egyház iránti melegebb érdeklődéssel halad párhuzamosan, — hiszen a theologia az a tükör, a melyben az egyház a maga fejlődésének koronkénti stádiumaiban önmagára ismer. Egységes tudományos jellege az az élesztő, mely folytonos fejlődésre, a keresztény vallásos igazságoknak mennél teljesebb és tökéletesebb megértésére, vallásos tudatunk által követelt érdekeinek megvédésére készíti és sarkalja a theológiát.

E szempontból tekintve igazán a protestantismus lényegével meg nem egyező az az eljárás, ha az egyház a bizalmatlanság egy bizonyos nemével kíséri a theológiát a maga haladása és fejlődésében. Az evangéliomi theologia a reformáció szülötte, a protestantismus kiváló díszé, különös kegyelemajándéka, a miből következik, hogy egy Luther és főleg Melancthon szelleme hatalmas szót emelne ama mai orthodox irányzat ellen, mely a tudományos szabadságot az evangy. egyház veszedelmének, s annak egyházi megkötöttségét az evangy. prot. egyház önállósága legfőbb postulátumának deklarálja. Hisz a theologia, mint isteni dolgokról szóló emberi tudomány igazolása az egyház létalapjainak és életcéljainak s az evangéliomi ker. hit az, mely a theol. studium előfeltételét s életgyökerét képezi. A theologia szabad fejlődésének egyházi megrendszabályozása annak megkötött stabilitásával azonos, mely aztán a következetes tekintélyegyház: R ó m a felé vezet, hol theológiára többé nincsen szükség. Ott a lelkiismereti kényszer aklában nem ismerik a protes-

*) V. ö. Riehm „Kirche und Theologie“ c. művét.

tantismus lelkiismereti küzdelmét, az isten előtt való erkölcsi önfelöltség személyes autonóm jogát, — nem pedig azért, mivel ott a gondolkodás és tudományos kutatás szabadságáról jól érthető indokokból hallani sem akarnak.

A theol. tudomány szabadsága a theol. felfogás szabadelvűségét, liberalismusát, az egyes theol. irányok relatív jogosultságának igaz prot. elismerését vonja maga után. Az evangy. prot. egyház elve reform és folytonos reformáció, ép azért jogosult a modern liberális irány, mely a reformáció szabadságelveit, a ker. hitnek s a modern kulturának összeegyeztetését hangsúlyozza, — de viszont veszélyessé válik akkor, ha e modern irány az egyház s a kereszténység fundamentumát is kérdésessé teszi, többet ront, mint alapít s többet kritizál, mint épít, úgy hogy aztán az ev. egyház elidegeníthetetlen életjai s feltételeivel kerül összeütközésbe. Az orthodox irány is jogosult, a mennyiben a hagyományos multnak, az egyházi hitvallásoknak behatóbb tanulmányozására ösztönöz; de téved, ha a theologia szabad tudományos jellegével jön ellentétbe, és helytelenül értelmezett egyházi érdekekből fél a modern eszmévilágtól, illetve attól a theológiát a talmud s a tridentin-vatikáni traditio módjára elzárni akarja. A XIX-dik századnak theológiája a protestantismusnak egyik legszebb vívmánya, s egyedül a szellem és az igazság fegyvereivel küzdhetnek a különböző theol. felfogások és irányzatok egymással szemben, mert minden egyeduralomra, agitatorius kizárólagosságra való törekvés római jellegű türelmetlen despotismusra, az egyház pozitív érdekeinek megsértésére vezet.

A pozitív evangyéliumi világnézet s az evangyéliumi reformáció drágán megváltott érdekeinek szent nevében evangyéliumi krisztusi alapon liberalismust, tudományt, főleg pedig türelmet: az egy szellem s a különböző charismák szabadelvű prot. respektálását a theológiába! Hisz: „Mindeneiket megvizsgáljatok . . .!” — mondja az Irás!

Dobsina, 1889. aug. hó.

Dr. Szlávik Mátyás.

IRODALOM.

Könyvismertetés. — „Ötven rövid előjáték orgonára vagy harmoniumra“, szerkesztette Kapi Gyula, a soproni evang. tanítóképző intézet igazgatója. Budapest, Méhner Vilmos kiadása, ára 50 kr. Ez a címe azon füzetnek, mely a „Dalkönyvecske“ és „Pálmaágak“ jóhírű szerzőjének neve alatt e napokban hagyta el a sajtót.

Szerző valóban elismerésre méltó munkát végzett, midőn e füzetkét — közhasználat céljából — nyilvánosságra bocsátá.

A füzetben foglalt előjátékok birnak mindazon kellékekkel, melyek a jó praeludiumokat jellemzik; mesterkéletlen, egyszerű szerkezetűek, minden dagályos harmoniától, ter-

mészetellenes modulatiótól és keresett diszitésektől mentek; e helyett komoly egyszerűség, vallásos méltóság jellemzi őket. Dallamaik áhítatosságra indítanak és vallásos érzelmeiket keltenek.

A 48 lapra terjedő füzetben mindazon hangnemekből találunk igen sikerült előjátékokat, melyekben egyházi énekeink legtöbbje szerkesztve van. Így az 1—28. lapig C, G, D, A, E, F, B, Esz és Ász összesen 9 kemény hangnemben 30 előjátékokat, a 28. laptól a 48-ig a, é, h, d, g, c és f, összesen 7 lágy hangnemben 20 előjátékokat a legváltozatosabb, de az egyházi irányt sohasem nélkülöző jellemmel. Választhat az organista közülök minden alkalomra, — akár örömmérzet gyűjtse össze a hiveket áhítatosságra, akár fájdalom foglalja el sziveiket — megtalálja e füzetben az ünneplés hangulathoz illő előjátékokat.

Előnye még e műnek, hogy kevésbé gyakorolt falusi organisták nehézség nélkül igen jól használhatják, amennyiben ezen előjátékok kevesebb technikai ügyesség mellett is könnyen eljátszhatók.

Néhány lényegtelen sajtóhiba, mint p. o. hogy a 13. sz. előjáték élén Ddur helyett Gdur van jelezve s még néhány kisebb hiba nem von le a mű értékéből, mivel ezen sajtóhibákat a szakértő könnyen kijavíthatja.

A mű kiállítása csinos, papírja finom, nyomása tiszta és ára elég olcsó.

Hasznos szolgálatot vélek tisztelt kartársaimnak tehetni, midőn e néhány sorban ismertetett műre becses figyelmüket felhívom.

Macher Endre,

lajos-komáromi ev. tanító és organista.

Megjelent s szerkesztőségünkbe beküldött: Ünnepi alkalmi prédikációk. Irta Papp Károly, budapesti ref. lelkész. 1889. Szerző tulajdona. Ára 1 frt 40 kr. — Tartalma: 4 ádventi, 2 karácsonyi, 1 ó-év utolsó estvei, 1 új év első napi, 1 virágvasárnapi, 1 nagypénteki, 2 húsvéti, 1 áldozó csütörtöki, 2 pünkösdi, 1 új kenyéri, 1 új bori úrvasorai beszéd, 1 lelkészválasztási, 1 hivatalfoglalási, összesen 19 beszéd. A Krisztus hitében fogamzott, igaz bensőséggel tölt beszédgyűjteményt nyújt a hírneves egyházi szónok. Nem csengő-pengő frázisok, de a konkrét világot keresztyén gondolkozással átható s nemesítő eszmék özöne táplálja itt az olvasót az örök életre. Igazi igehirdetés, egyszerű, természetes, népszerű. Prédikációi-irodalmunkra nyereség. Addig is, míg tüzetesebb ismertetésekre időnk s alkalmunk lesz, melegen ajánljuk tisztársainknak e becses művet.

Előfizetési felhívás „A rokonság és sógorság ágainak és izeinek számítása, tekintettel a m.-orsz. törvényesen bevett és elismert összes vallásfelekezetek jogviszonyaira“ című művemre. — Tapasztalván, hogy úgy az egyházi, mint a világi férfiak közül sokan mily kevéssé vannak tisztában a rokonság és sógorság ágainak, izeinek számításával; tudván más oldalról azt, hogy mai napig még nincsen könyv, mely e kérdést teljes egészében felölelné s azt kimeríteni igyekeznék: elhatároztam magam egy ilyen műnek megírására, mely kellő történeti levézetés s minden szükséges idevágó tudnivalónak ábrákkal mutogatása után nem egy felekezet után, de a magyarországi összes bevett és elismert vallásfelekezetek, tárgyunkra tartozó, egyházi és polgári törvényeken alapuló szabályaival ismertessen meg bennünket. Művem készítésénél minden általam ismert és szükségesnek látott ma-

gyar, latin, német és angol nyelvű forrást felhasználtam; sokat kérdezősködtem tárgyamat illetőleg levélileg az egyes felekezetek gócpontjain, s így igyekeztem munkámat lehető széles alpra fektetni. Kezeskedjék erről a következő tartalomjegyzék:

Első rész. Alapvető ismeretek. Szólok e részben a rokonság, közös törzs, rokonsági ágak és ízek, családfák, a sógorság fogalmáról; ismertetem a rokonsági és sógorsági viszonyt jelző magyar szavakat; beszélek a rokonságról és sógorságról, mint házassági akadályról; előadom a rokonsági és sógorsági tiltott fokozatok fejlődésének történetét, tekintettel a mózesi törvényre, a római jog szabályaira, a kereszténykori császárok törvényeire, rendeleteire, a róm. kath. kánonjog törvényeire, a zsinatok határozataira, egészen a róm. kath. egyháznak a IV. lateráni zsinatban elért végmegállapodásáig, — tekintettel levén a lelki rokonság, az utánczott vagy polgárjogi rokonság, az utánczott sógorság szabályaira, valamint az egyházi atyák idevonatkozó nézeteire is.

Második rész. A rokonsági és sógorsági ízek számítása. E részben mindenütt ábrákkal illusztrálva kimutatom a rokonsági ágak és ízek római jog és kánonjog szerinti számítását; ugyancsak ábrákkal illusztrálom az első részben ismertetett rokonsági és sógorsági viszonyt jelző magyar szavakat; fejtegetem a mostohaszülék és mostohagyermek és a mostohatestvérek közötti viszonyt; előtüntetem a többszörös rokonság, valamint az együttes rokonság és sógorság eseteit, a görög-keleti egyházban ismert másod- és harmadrendű sógorságot, majd a rokonsági és sógorsági nevek szerint teljes terjedelemben összegezem a rokonsági és sógorsági ágak és az ízek ötödizig való számítását.

Harmadik rész. Magyarországi egyházi viszonyok a házassági tiltott fokozatok tekintetében. E részben kellő történeti bevezetés s minden, hazánkban törvényesen bevett és elismert vallásfelekezet rokonsági és sógorsági tilalmainak rövid feltüntetése után sorban előveszem:

- a) az ev. reformátusok és az ág. hitv. evangélikusok és az unitáriusok,
- b) a római katolikusok,
- c) a görög-keletiek,
- d) a görög-katolikusok,
- e) és az izraeliták felekezeteit s részletes bevezetés után mindeniknél kimutatom, hogy azon egyházban

1. mely rokonoknak és sógoroknak nem lehet semmi feltétel alatt egybekelniök?
2. mely rokonok és sógorok nyerhetnek az egybekeléshez dispensatiót?
3. mely rokonok és sógorok kelhetnek egybe dispensatió nélkül is?

A görög-keletieknél természetesen az ő hét ízig való számításokat követem, — s e részben is újra minden tételt ábrákkal illusztrálván, különös súlyt helyezek a dispensatiók kérésének módzataira.

Végül a vegyes házások rokonsági és sógorsági összeköttetéséről és a büntetőtörvénykönyvnek e tárgyra vonatkozó szabályairól beszélek.

Mint látható, művem valóban felölel s részletesen ki is fejt minden e tárgyra tartozó kérdést. Oda törekedtem,

hogy hasznos segédkönyv legyen e mű minden vallásfelekezetünk lelkésze és egyszersmind a világiak, a bírák, az ügyvédek kezében. E végre úgy egész előadásomban, mint ábráimban is teljes világosságra törekedtem.

A mű előfizetési ára 1 frt. Az előfizetési pénzeket kérem hozzám f. évi szeptember hó 30-ig (Debreczen, Fűvészkertutca 1079) beküldeni és én a művet t. előfizetőimnek november hó 10. utáni napokban bérmentve postán megküldendem.

A pártfogást, az anyagi támogatást tisztelettel kérve, vagyok

Debreczen, 1889. augusztus 31-én. *Csiky Lajos,*
ev. ref. theol. tanár.

BELFÖLD.

Budapest 1889. aug. 18. Nagytiszteletű szerkesztő úr! Az ág. h. ev. bányakerület ma kezdte meg közgyűlését; de rosz referens lennék, ha én is csak a ma történetekkel kezdeném jelentésemet, mert már a tegnapi nap méltó előzményét és bevezetését képezte a mai gyűlésnek. Ft. és mélt. püspökünk dr. Szeberényi Gusztáv ur ugyanis megérte tegnap azon örömet, hogy egyszerre kilenez lelkészjelöltet avathatott fel Krisztus szolgálivá, a kik mind a bányakerületben találtak alkalmazást. Hétfőn megvizsgáltatván, tegnap avattattak fel. Megható jelenet volt láthatni a kilencz fiatal embert az oltár körül; az oltár előtt a főpásztor, két oldalán a honti és budapesti főesperesek. Egyszerű, keresetlen, de szívből jövő szavak a jó pásztorról hangzanak a főpásztor ajkairól, s úgy látszik szívhez szóltak: komolyság ül a fiatal testvérek arcán. Az ünnepélyt, melynek számos tanuja volt emelte ő nagyméltóságának Fabiny Teofil kerületi felügyelő úrnak jelenléte, ki az actus bevégezte után a fiatal papokhoz lépett, mindegyiknek szokott nyájasságával kezét nyújtott s legjobb kívánataival eresztette el utjokra.

Délután nagy számban megjelentünk a felügyelő úr lakásán, hogy bemutassuk őszinte ragaszkodásunkat s hódoló tiszteletünket, melylyel iránta viseltetünk.

Fél hatkor nyílt meg a conferentia a gymnasium dísztermében. Ha ebből következtetni szabad, a közgyűlés tárgyalása csendes mederben fog mozogni. Zsilinszky Mihály esperességi felügyelő úr ő méltósága fontos indítványt nyújtott be az erdélyi testvérekkel való egyesülést illetőleg, kerületi felügyelő úr utalva a dunáninneni kerületi gyűlésen történetekre azon nézetének adott kifejezést, hogy azokat csak rosszalni lehet. Az indítvány s eme nyilváníás is közhelyesléssel találkozott.

A mai gyűlést ist. tisztelet előzte meg, melynél az egyh. jegyző nt. Händel Vilmos főesperes úr imádkozott s a Zsid. X. 24, 25-ik szakaszt olvasta fel. A felügyelő úr megnyitó beszédjében utalva azon versenyre, tevékenységre, mely minden téren észlelhető kifejtette, hogy nekünk is munkálkodnunk, küzdenünk, áldoznunk kell. Megemlítette, hogy gondoskodnunk kell, miszerint lelkészi karunk a miveltség minél magasabb niveaujára emelkedve hazafias szellemtől eltelve, kell hogy működjék; de hogy áldatosan működjék, meg kell azt szabadítani az élet zibbasztó gondjaitól s helyeselte a nógrádi esperességnek e tekintetbeni kezdeményezését. — A másik kérdés, mely teljes figyel-

münket megérdemli a tanügy kezdve a népneveléstől fel a theologusok kiképzetéséig s itt különösen hangsúlyozván a jövődöbéli anyáknak neveltetését a létesítendő kerületi leánynevelő intézet felszerelésére 200 frtot adományozott, mely nagylelkü adományát a gyűlés lelkes éljenzéssel fogadta. Jellemző azon nyilatkozata, hogy a felekezeti jogakadémiák fentartását a jelen körülmények közt, midőn az egyházak áldozatkésztsége annyifelé van igénybe véve, indokoltnak nem tartja. Azután kegyeletteljes szavakkal megemlékezvén nagys. Bodó Lipót visszalépett barsi, és mélt. Földváry Mihály pestm. felügyelőkről, kiknek elseje 22 éven, másodika egy évtizeden át szolgálta e minőségben egyházát, szívesen üdvözölte nagys. Kosztolányi Sándort és mélt. b. Podmaniczky Gézát, kik amazok helyeit elfoglalták. Végre rosszalását fejezve ki azon aspiratiók felett, melyek az autonomia leple alatt, egyházunk hírnevét rontják, s melyeknek korlátozására kell, hogy az egyház elég tekintélylyel bírjon, a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

Következett a püspök úr terjedelmes évi jelentése, mely a legnagyobb doddal mindenre kiterjedt, mi kerületünkben egy év óta történt. Megemlékezett egyházainknak nagy összegeket képviselő áldozatairól melyeknél csudálkozunk kell, hogy az egyházak bírják s a hívek el nem szegényednek — *divinitus conservata ecclesia.* — Alig bírjuk a meglevő intézményeket fentartani s folyton új meg új terheket kell elvállalnunk — ker. leánynevelő intézet — s melyek könnyebbítésére a tanulmányi alappal szemben joggal vehetnők igénybe az államsegélyt. Értesültünk, hogy a soha nem pihenő főpásztor két középiskola érettségi s a pozsonyi theologusok vizsgáján vett részt s itt alkalmat talált meleg szavakkal ajánlani a theol. akadémiát, mely teljesen megérdemli a pártfogást, különösen a bániai és dunán-inneni kerület részéről, mint a melyeknek leginkább nevel papokat. *Canonica visitaciót* végzet a bánati espsg némely egyházaiban s most Selmezcze készül; ajánlotta a prot. iród. és a Luther társaságot stb. stb. Mind a felügyelő úr beszéde, mind a püspök úr jelentése egész terjedelmökben a jkvbe jönnek.

Megkezdődvén a tárgyalás mindenek előtt a zsinat kérdése vétetett elő. Az espgék többsége 1891 mellett nyilatkozott, a követek napi díjairól az espgék fognak gondoskodni. Felszólalások történtek a szétküldött zsinati munkálatok hiányosságára, elégtelensége a képviselőknek tekintettel az espgekre aránytalan száma, s azon nehézség felett, mely a középiskolák képviselőinek választásánál előáll. Minderre az egyet. gyűlés figyelmeztetett fog.

Összefüggésben a zsinat kérdésével Zsilinszky Mihály esperességi felügyelő nagy horderejű indítványt tett. Tekintettel arra, hogy az erdélyi szász testvérekkel egy törvény alatt állunk, egy hazának gyermekei vagyunk, tekintettel arra, hogy ők is, különösen ahol valami jótétemény és jog élvezetéről van szó, velünk egyjoguaknak tekintik magukat s hogy az erdélyi ev. püspök nem mint olyan, de többi püspökeink sorában tagja a főrendiháznak, indítványozza, hogy az ág. h. ev. egyház mondja ki, hogy a szász testvéreknek a magyarhoni egyházhoz való csatlakozását óhajtja, a mint ez a ref. testvéreknek sikerült, mi is, mint valóban egyetemes egyház tartunk zsinatot. Ez indítvány egyhangúlag elfogadtatott s annak az egyet. gyűlésen való előterjesztésére maga az indítványozó kéretett fel.

Azután haladtunk a tavalyi jkönyv nyomán. Azon incidenssel kapcsolatban, hogy tavaly a Zsedényiánum egy a nemzetiségi tekintetben állítólag arra nem érdemesnek íteltetett oda a békési esperes jelenti, hogy az ügy az esperességben megvizsgáltatott s hogy az illető tanító ellen fegyelmi eljárásnak szüksége nem forog fenn s kérte azokat, kiknek az ilyen nagy port felverő ügyekben kedvök telik, hogy a gyanúsításokkal és rágalmozásokkal végre valahára hagyjanak fel: nem válnak azok sem az egyház díszére, sem annak javára. — Megnyugtató tudomásul vétetett.

A selmeczi lyczeum igazgatójává három évre újra nagys. Breznik János úr választatott meg. Az Isten éltesse még soká az intézet élén!

A Skolnikra vonatkozólag jelenti a zólyomi főesperes, hogy az a ker. felülbíró bizottság észrevételeinek teljes tekintetbevételével átdolgoztatott s új kiadásban megjelent, s biztosítja a gyűlést. hogy azon most már különösen nemzetiségi tekintetben semmi kifogásolni való nincs.

A czeplédi Luther-alapítvány 864 frtról 907 frtra emelkedett. Holnap folytatjuk.

Horvátországból. Sokszor hangoztatott, de annál kevésbé figyelembe vett ügy a szlapon, illetőleg a horvátországi evangélikusok ügye.

Hányszor lett már felhozva, sok ízben sürgetve, hogy már elvalahára e kérdés tisztáztassék s viszonyaink rendeztessenek, de fájdalom, egy komolyabb, behatóbb és a viszonyokat jól megfontoló tanácskozás alapját nem képezte. Pedig méltóztassék elhinni, sok bajnak lehetett volna s lehetne most is elejét venni.

A magyarhoni ev. egyház testéhez tartozóknak tekintünk, de csakis olyba, mint a testnek béna és igénytelen tagját szokás tekinteni. Ev. egyházunk széles e hazában viruló kert, melynek minden egyes pontján szívesen s örömet állanak meg a munkások, gondolni a már életerős fát, ápolni s nevelni az ültetvényeket, csak a kertnek egy részét nem látja senki s ha ki látja, fut tőle, mintha csak sivár életnélküli szikföld lenne.

Pedig hálás talaj, termi is gyümölcsét, de nem lélekelhet szabadon, úgy a mint azt egy életerős egészséges fejlődés megkívánja; kiterjesztvén fölötté még igen sok esetben más hatalom fojtó árnyát. Oka ennek, hogy nincsenek rendezett viszonyaink. Nincsenek törvényeink, azaz vannak s volnának, hol a magyarhoni autonom, hol a pápens, hol a multnak az evangélikusok szabad vallás-gyakorlatát megszorító törvények alkalmaztatnak. Sokszor és sokféleképp érezzük s érezte a legfőbb egyházi hivatal és méltóság e rendezetlen viszonyok káros voltát, mi egyrészt az egyházi közigazgatási tekintély rovására, másrészt az itteni evangélikusok kárára van.

Nem csodálni való dolog, ha ily viszonyok közepette a róm. kath. egyház papsága jól rendezett viszonyai közepette már nagy többségéből s tagadhatatlanul nagy tekintélyének felhasználásából kifolyólag ev. híveink s egyházunk kárára s ennek alapján saját érdekeinek továbbvitelére minden időt s alkalmat felhasznál.

Távol legyen a szlavonai róm. kath. papságot intoleranciával vádolni akarni; de az adott rendezetlen viszonyokban könnyű nekik a zavarosban halászni, s ezt teszik is.

A horvát kormány a patenst tartva érvényesnek, az autonómiáról tudni mit sem akar. Mi evangélikusok, mondjuk ki nyíltan, hol a kormány által elismert patenst, hol az autonómiát veszszük elő, a mint az adott esetben, ez vagy amaz van nyűnkre. Mint a fuldokló ide-oda kapkod, úgy mi is egy kézzel a patenst, más kézzel az autonómiát ragadjuk meg, miközben az elavult törvényeket olvassák fejűnkre, — alámerülünk.

Az 1870. évben az iskolák erőnek erejével államosítottak. Elvették felekezeti iskoláinkat, holott az érvényesnek elismert pátens 12. §-a világosan kimondja az egyháznak iskola felügyeleti s vezetői jogát.

Ki szállt síkra érdekünkben?

Oda vannak felekezeti iskoláink, egyházunk bölcsői s most már oda jutottunk, hogy tisztán ev. iskolákban róm. kath. s szerb. tanítók működnek!

Az 1888. új iskolai törvény tekintettel van ugyan a lakosság vallására s kimondja, a mily felekezet lakja a községet, oly tanítót kell alkalmazni; de kérdem, ki védi az ev. felekezet érdekeit? Róm. kath. községekben vannak felekezetbeli tanítók, mert megürülvén egy tanítóállomás, az egyházi hatóság figyelemmel kíséri a pályázat kihirdetését, felekezetbeli pályázókról s azok kinevezetéséről gondoskodik.

Ki törődik velünk?

De nemcsak hogy nincsenek ev. tanítóink, hanem még az ev. egyháznak sajátját képező tanítói lakással egybekötött imaházat is eltulajdonítja a politikai hatóság azt mondván: ez tanítólakás, a tanító állami, tehát a lakás is most az államé. Szomorú állapotok, melyek így tovább tartva, a pusztulás örvényébe sodornak!

Azon fentebbi állításomat, hogy a róm. kath. papság is felhasználja e rendezetlen s zavaros állapotunkat, csak egy példával illusztrálok.

A róm. kath. pap a községi előljáróság útján megtiltatja az evangélikusoknak róm. kath. ünnepeken a munkát s e rendeletet megerősíti a szolgabírói hivatal. Daczára, ennek híveim végezték mezei munkájukat, miért is a róm. kath. lelkész által feljelentve, pénzbírsággal s bezárással sujtatnak.

Miért van ez így? Mert nincsenek rendezett viszonyaink, nincsenek világos törvényeink; fenti rendeletről a másolatot beszerezve, azt a főesperesi hivatal útján a bányakerületi és egyetemes gyűléshez felterjesztve, híveimmel szorongó szívvel várjuk az eredményt.

E helyütt is sürgős gyors eljárásért a bányakerületi s egyetemes gyűlésnél esedezőnk.

Vádolnak minket, miszerint a magyarhoni egyet. egyháztól elszakadni, külön superintendenciát alakítani, s így a szláv törekvésnek hódolni s szolgálatot tenni akarunk.

Igen, jelenlegi tarthatatlan állapotaink nem egyszer érlelték egy önálló horvát superintendencia gondolatát, de nem azért, hogy általa egy nemzeti elvnek, hanem egy szentebb magasztosabb ügynek, ev. egyházunknak szolgáljunk. Tessék minket a magyarhoni ev. egyet. egyházba kebelezni, de ennek a zsinatot meg kell előznie, nehogy az megtartva, mi mégis ég és föld között lebegjünk.

Vagy talán attól félnék, hogy a magyar eszmének ártanánk, mint azt a „Pesti Hírlap“ gondolja, midőn f. é. augusztus hó 30-iki számában a dunáninni kerületi gyű-

léssel foglalkozva ezt írja: „Kimondották és jegyzőkönyvbe iktatták a zsinat ügyénél, mikép végtelenül kívánatosnak tartják, hogy a horvát és szlavoniai egyházak becsatoltassanak, miáltal a zsinaton a szláv elemek túlsúlya biztosítva lenne.“

Már akár ki írta légyen, de nyíltan mondom, hogy amaz úri ember nagyon, de nagyon téved. Tessék magát tájékozni, tessék a viszonyokat megismerni és azután véleményét mondani. Egész Horvát- és Szlavonországban van több mint 16,000 német és csak 6000 tótajkú evangélikus. Miért nem voltunk eddigelé veszélyesek az esperességi, kerületi s egyetemes gyűléseken? Vagy ha félnék minket, képzelt szlávokat, bekebelezni, úgy tessék velünk szakítani s ne rágalmazzanak, mintha egy nagy szláv superintendencia létesítésén fáradoznánk!

Sajnos, odáig jutottunk, hol nem a hitsorsosoknak testvéri szeretetben egyesült, egyházunk javát célzó szent munkásságnak, hanem az együtt működésre hivatott erőt szétforgácsoló, nagyzási mániából s nagynevűségéből kifolyó ádáz viszálykodás s pártoskodás szolgálatában állunk.

Látja ezt a hatalmas s minden perczen készen álló, minden alkalmat felhasználó ellen s ujjongva felkiált: Selbstauflösung des Protestantismus!

De hagyjuk a politikát!

„Mert nincsen különbség vagy zsidó vagy görög között; mert mindeneknek ugyanazon egy urok, a ki gazdag mindenekhez, a kik őtet segítségül hívják.“ Legyünk egyek a szeretetben s ebben egymást szolgálva, Istenünket szolgáljuk.

Mindezek után bátorodom egyházunk intéző köreinek figyelmét a horvátországi evangélikusok helyzetére felhívni, esedezve, miszerint időt nem vesztegetve viszonyainkat rendezni s sérelmeinknek orvoslást szerezni kegyeskedjenek.

Kruttschnitt Antal,
ujpázuai lelkész.

KÜLFÖLD.

„Cronaca nera.“ Ez egy olasz napilap czíme, mely fordítva anyyi, mint: Fekete krónika.

Tudva van, hogy az olasz alsó klérus tisztán hazafias érzelmű s hogy mint ilyen, daczára a pápa átkának a szavojai házhoz ragaszkodik. Áldozárok és szerzetesek önkényt vettek részt nemzetök szabadságharczaiban és nem kevesen pecsételték meg hazaszeretetőket a csatatéren lelt halálukkal. De nem kevésbé tudva van, hogy ezen alsó papság társadalmi helyzete felette szomorú. Öreg papok vannak, kik boldogoknak mondják magukat, ha évi 500 lira (200 frt) jövedelemig emelkedhetek; a nagy többségről pedig jelentik: „Falun vannak papok, kik havonként 10, 12 vagy 15 lirát kapnak és vajmi ritka pap kap havonta 30 lirát (1 lira = 40 kr) egy napra! Ellenben Rómában anyyi sok praelatus hányja-veti magát, ki 30,000 lira mellett él pazar életet.

Az alsó klérus ezen hazafias iránya, valamint annak hozzá nem méltó társadalmi viszonyai, okozói lettek egy új hírlap, a Cronaca nera alapításának, melynek szerkesztője Gaetano Campanelli s mely aug. 20. óta naponkint jelen meg és pedig már eddig 30,000 előfizető mellett, jelölül annak, hogy az új vállalat valódi szükségletnek felel meg. A Cronaca nera kíván szószólója lenni „az üldözöttek-

nek" és felszólítja „az igazságtalanság áldozatait“, hogy ügyeik közzétételét és megvédését teljes bizalommal adják át neki.

A mi pedig mindennek előtt a Cronaca nera és munkatársainak viszonyát a pápához illeti, nem kívánják annak csalhatatlan tanítói tekintélyét csorbítani; de ha XIII. Leo mindemellett a neki felette alkalmatlanná vált Cronacát már is határozottan kárhóztatta és nuntiusai útján ellene az összes kormányoknál tiltakozást adatott be, ebbe épen bele nem nyugszik, hanem azt tartja, hogy a papa male informato ad papam melius informandum kell felebbeznie. Lévén ugyanis a pápa oly intranzigens párttal körülvéve, mely őt a tisztán látástól, az elfogulatlan ítélettől fosztja.

A Cronaca nera álláspontját az olasz királysággal szemben már jeleztük: meleg, hazafias szellem érzik ki az eddig megjelent számokból és a „Civiltá“ és más jezsuita lapoktól fölötté előnyösen abban különbözik, hogy amazok hazájuk kormányát minden alkalommal gyalázzák és annak hitelét aláássák. Erre nézve jelenti a Cronaca 2. száma, hogy: „Két szegény, feddhetetlen pap másokkal egyetértve merészelték állítani, miszerint a velencei patriarcha rosz tanácsossal élt akkor, mikor a királynénak Velencében létekor meg nem adta az őt megillető tisztelgést. E miatt a két pap suspenzálatott a divinis és mivelhogy egyikök jövedelme csupán misézésből került ki, kenyér nélkül lévén, kéregetésre, koldulásra szorul.“ Crispi, kit a vatikáni lapok s a Civiltá trivialis kifejezésekkel (hazug stb.) széltiben támadnak, a Cronaca-ban megérdemelt méltatásra talál ekkép: „Ragyogó hazafiságával Italiát a külföldnek imponáló hatalommá emelte“, vajha a belügyekben is teremtene erélyével igazságot és rendet. Lavigerie rab-szolgásgéllenes mozgalmával szemben a Cronaca elfoglalja az olasz hazafiak álláspontját. E bibornokot igen helyesen nevezi Franciaország ügynökének, ki Rómába jövend, hogy a szent atyával egyetértve, peregtesse a kilátásba helyezett congressus dobját, hozzá téve e szavakat: „Reméljük, a vatikáni olasz párt még egyszer fog győzni a francia szélhámos tervek felett.“

Ezen felül a „fekete krónika“ elismerésre méltó bátorsággal neki megy a Róma városi községnél divatozó rabló-gazdaságnak, mely a klerikális községi választások óta dívik. Közé teszi: hogy „majd valamennyi jobb állás klerikálisok kezében van, kik kegyetlen módon megkeserítik azon hivatalnokok életét, kik hazafiságukat nem titkolják; a klerikálisokat mindenkor kegyelik, a többieket mellőzik. Klerikálisok, kik semmiféle vizsgát le nem tettek, lesznek municipális hivatalnokok; praelatusnak, tekintélyes egyház-fejedelemnek ajánlása erre teljesen elégséges. Ilyen creaturáknak egyikéről tudjuk, hogy az egy portásnak melléről letépte az olasz szabadságharczra emlékeztető érmet, azt megpökte, szidalmazva a királyt, a hadsereget és az olasz nevet. A szegény portásnak, kinek egyedüli vétke az volt, hogy a haza szolgálatában megsebesült, elbocsátással fenyegetés mellett mindezekről hallgatnia kellett; ellenben e méltatlankodó klerikális dühöncz e hőstetteért felebbvalója által 100 lírával jutalmaztatott meg. Ime egy példája a klerikális jezsuita nevelési mesterségnek. — Jelenti továbbá e lap, hogy újabb időben a római közigaz-

gatásnál jelentékeny sikkasztásokra akadtak, de ezek hírének elnyomásáról mindannyiszor gondoskodtak bizonyos magas állású egyházfők.

E vállalat bizonyossága annak, hogy daczára a jezsuitizáló hivatalos áramlatnak az ősz katholikus szellem még el nem aludt a római egyházban. Annyi azonban bizonyos, hogy a vállalat intézői előbb-utóbb komoly elhatározás előtt állandnak, mert: földi hazáját szeretni és infallibilistikus alapon állni, két összeférhetetlen dolog. Ezek felett a syllabus is kárhóztatja az olasz hazafiak eme tulajdonképeni evangyéliomát: „A pápa világi uralmának eltörlése az egyház szabadságát és jóllétét nagyban előmozdítaná.“ (A „D. Ev. Kz.“ után.)

Láng Adolf.

VEGYESEK.

— **Figyelmeztetés.** A hátralékosokat felhívjuk, sziveskedjenek hátralékaikat törleszteni.

A folyó év utolsó negyedére szóló előfizetés mielőbbi beküldését kérjük.

Szerény anyagi viszonyok közt küzködő lapunk fennmaradását kockáztatják a hátralékok (még 1888-ból is) s az előfizetési összegek rendetlen beküldése.

A szerkesztőség.

— **Károli Gáspár** alapítványra befolyt (4. kimutatás) Vadkert (pest m.) ág. hitv. ev. egyház 2 frt., 3. kimutatás 7 frt., összeg 9 frt. A beküldött adományokat hálával fogadjuk s nyilvánosan nyugtázzuk.

— **Hitjelöltek vizsgája és felavatása.** Folyó hó 16-án Budapesten mélt. és főt. dr. Szeberényi Gusztáv püspök, mélt. Zsilinszky Mihály, Haviar Dániel, Händel Vilmos, Doleschall Sándor, Breznik János és Bachát Dániel urak előtt a felavatási theologiai vizsgát a következő tizenegy hitjelölt tette le, u. m.: Algöver István, Droba Dániel, Fuchs Samu, Holuby Vilmos, Hrivnyák Sámuel, Jausz Vilmos, Mikler Sándor, Sziluka János, Valent Ármán, Morhács Márton és Schaefer Lajos. A két utolsó kivételével az első kilencz, vocatiót bírván, e hó 17-én a főt. püspök úr által felavattatott. A felavatási szertartásnál segédkeztek a főt. püspök úrral Bachát Dániel, Händel Vilmos és Raab Károly. Kívánjuk a felavatottaknak, hogy a mindenható Isten kegyelmével számos évekig építsék áldásteljesen az Úr országát és legyenek diszei és oszlopai magyarhoni ág. hitv. ev. egyházunknak azon értelemben és szellemben, melyet a felavató püspök úr szent beszédeben oly magasztos és megható szavakkal ecsetelt. És ne felejtsek el soha, hogy felavattatásuk drága hazánk fővárosában történt, mi őket arra figyelmeztesse, hogy a hazának hű fiai és napszamosai legyenek ép úgy, amint az egyház elvárja tőlük, hogy hű sáfárjai legyenek a vallás kincseinek.

— **Iskolaavatás.** A trencsényi egyház nagy áldozattal felépítette papi lakát és iskoláját. Az építkezés több mint 14000 frtjába került a gyülekezetnek. Iskoláját szeptember hó 28-án d. u. 3 órakor adja át rendeltetésének a megfelelő ünnepélyességgel. — Az áldozatkész gyülekezet s annak buzgó felügyelője, tek. Décsy Lajos ur, élvezék soká munkájok édes gyümölcsét!

— **Halálozás.** A losonczy ág. hitv. ev. egyház felügyelőjét, tek. Búsba Ádám urat súlyos vesztesség érte. Neje, született Benkner Ida asszony f. hó 14-én hosszas szenvedés után életének 53-ik évében elhunyt, s e hó 15-én eltemettetett. Béke lengjen hamvai felett, az itthagyottat vigasztalja meg a megszorodottak Atyja!